

Sygn. akt III UK 85/09

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 kwietnia 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Andrzej Wróbel (przewodniczący)

SSN Zbigniew Hajn

SSN Jerzy Kwaśniewski (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania T. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

o zasiłek chorobowy,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 22 kwietnia 2010 r.,

skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych [...]

z dnia 3 czerwca 2009 r.,

oddala skargę.

U z a s a d n i e n i e

Decyzją z dnia 2 marca 2005 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych stwierdził, że T. S. nie ma prawa do zasiłku chorobowego w okresie od 11 lutego do

10 marca 2005 r. z uwagi na to, że w okresie zwolnienia lekarskiego wykorzystał je niezgodnie z przeznaczeniem, ponieważ świadczył pracę.

Kolejną decyzją z dnia 20 lipca 2005 r. organ rentowy stwierdził, że T. S. nie ma prawa do zasiłku chorobowego w okresie: od 30 marca do 25 kwietnia 2003 r., od 26 kwietnia do 14 maja 2003 r., od 15 maja do 26 czerwca 2003 r., od 27 czerwca do 17 lipca 2003 r., od 18 lipca do 20 sierpnia 2003 r., od 21 sierpnia do 4 września 2003 r. i od 5 września do 25 września 2003 r., a ponadto w okresie od 17 grudnia 2003 r. do 23 stycznia 2004 r., od 24 stycznia do 6 lutego 2004 r., od 7 do 23 lutego 2004 r., od 24 lutego do 11 marca 2004 r., od 12 do 23 marca 2004 r., od 24 marca do 16 kwietnia 2004 r., od 17 kwietnia do 6 maja 2004 r., od 7 do 26 maja 2004 r., od 27 maja do 17 czerwca 2004 r., od 18 czerwca do 15 lipca 2004 r., od 16 lipca do 5 sierpnia 2004 r., od 6 do 19 sierpnia 2004 r., od 20 sierpnia do 11 września 2004 r., a następnie od 23 grudnia 2004 r. do 10 lutego 2005 r. i od 11 marca do 23 kwietnia 2005 r., natomiast od 26 września do 16 grudnia 2003 r. i od 12 września do 22 grudnia 2004 r. ze zwolnień nie korzystał. Na wnioskodawcę nałożono ponadto obowiązek zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za wyżej wymienione okresy w łącznej kwocie 17.355,16 zł. wraz z odsetkami.

T. S. odwołał się od obydwu wskazanych wyżej decyzji organu rentowego.

Sąd Rejonowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rozpoznał łącznie sprawy z obydwu odwołań i wyrokiem z dnia 6 lutego 2009 r. zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego z dnia 20 lipca 2005 r. w ten sposób, że przyznał T. S. prawo do zasiłku chorobowego za okres od 30 marca 2003 r. do 25 kwietnia 2003 r. oraz za okres od 20 sierpnia 2004 r. do 11 września 2004 r. i ustalił, że T. S. nie ma obowiązku zwrotu zasiłku chorobowego wraz z odsetkami (pkt I.); oddalił odwołanie od decyzji z dnia 20 lipca 2005 r. w pozostałym zakresie (pkt II.); oddalił odwołanie od decyzji z dnia 2 marca 2005 r. (pkt III.) oraz zasądził od organu rentowego na rzecz T. S. kwotę 120 zł. tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt IV.).

Sąd Rejonowy – odnosząc się do części zaskarżonej decyzji z dnia 20 lipca 2005 r., w której organ rentowy zobowiązał ubezpieczonego do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia – przyjął, że obowiązek zwrotu nienależnie pobranego świadczenia opiera się wyłącznie na art. 84 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia

13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. 2007, Nr 11, poz. 74 ze zm.). W oparciu o powołany przepis Sąd Rejonowy uznał, że w rozpatrywanej sprawie nie zostały spełnione przesłanki zwrotu spornego świadczenia, gdyż wnioskodawca nie był pouczony o braku prawa do pobierania zasiłku. Wnioskodawca pozostawał w błędzie, że odstąpienie przez niego od bezpośredniej produkcji oraz ograniczenie swojej aktywności zawodowej w prowadzonym przedsiębiorstwie, nie będzie traktowane, jako świadczenie pracy. W ocenie Sądu pierwszej instancji do czasu zapoznania się z treścią decyzji organu rentowego wnioskodawca nie wiedział, że w trakcie przebywania na zwolnieniu lekarskim nie może wykonywać żadnych czynności, bo takie zachowania zostanie przez organ rentowy potraktowane jako świadczenie pracy.

Powyższy wyrok Sądu Rejonowego w jego pkt I. i IV. zaskarżył apelacją organ rentowy.

Wyrokiem z dnia 3 czerwca 2009 r. Sąd Okręgowy – Sąd Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżony wyrok w punkcie I. w ten sposób, że oddalił odwołanie T. S. w części dotyczącej obowiązku zwrotu zasiłku chorobowego wraz z odsetkami z wyjątkiem zasiłku chorobowego za okresy: od 30 marca 2003 r. do 25 kwietnia 2003 r. i od 20 sierpnia 2004 r. do 11 września 2004 r. (pkt I.); w pozostałej części oddalił apelację (pkt II.); zmienił postanowienie o kosztach procesu zawarte w punkcie IV. zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego i koszty procesu między stronami wzajemnie zniósł (pkt III.).

Sąd drugiej instancji nie zgodził się ze stanowiskiem zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego, że T. S. nie ma obowiązku zwrotu zasiłku chorobowego wraz z odsetkami wobec zastosowania art. 84 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Według Sądu drugiej instancji, ustawa z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. z 2005 Nr 31, poz. 267 ze zm.), zawiera przepis szczególny w tym zakresie. Jest to art. 66 ust. 1 tej ustawy, zgodnie z którym wypłatę zasiłku wstrzymuje się, jeżeli prawo do zasiłku ustało albo okaże się, że prawo takie w ogóle nie istniało. Jeżeli świadczenie zostało pobrane nienależnie z winy ubezpieczonego lub wskutek okoliczności, o których mowa w art. 15-17 i art. 59 ust. 6 i 7, wypłacone kwoty podlegają potrąceniu z należnych ubezpieczonemu

zasiłków bieżących oraz z innych świadczeń z ubezpieczeń społecznych lub ściągnięciu w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (ust. 2). Decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w sprawie zwrotu bezpodstawnie pobranych zasiłków stanowi tytuł wykonawczy w postępowaniu egzekucyjnym w administracji (ust. 3). Zdaniem Sądu drugiej instancji powołany przepis stanowi samoistną przesłankę obowiązku zwrotu nienależnie wypłaconego zasiłku chorobowego i nie wymaga spełnienia dodatkowych wymagań, o których mowa w 84 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Jeżeli zatem wnioskodawca został pozbawiony prawa do zasiłku chorobowego na podstawie art. 17 ustawy zasiłkowej w okresach niezdolności do pracy, z wyjątkami dotyczącymi pobytu w szpitalu i sanatorium, to zostały spełnione przesłanki art. 66 ustawy zasiłkowej odnośnie zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego.

Powyższy wyrok Sądu Okręgowego zaskarżył w jego pkt I. (w zakresie oddalenia odwołania T. S.) i w pkt III (co do kosztów procesu) wnioskodawca T. S. Skargę oparto na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.), zarzucając błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 66 ust. 2 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa w związku z art. 84 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych polegające na uznaniu, że wnioskodawca ma obowiązek zwrotu zasiłku chorobowego wraz z odsetkami z wyjątkiem zasiłku za okresy: od 30 marca 2003 r. do 25 kwietnia 2003 r. i od 20 sierpnia 2004 r. do 11 września 2004 r.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w zaskarżonej części i jego zmianę przez oddalenie apelacji organu rentowego i utrzymanie w mocy wyroku Sądu pierwszej instancji oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz skarżącego kosztów postępowania według norm przepisanych.

W uzasadnieniu skargi skarżący zwrócił uwagę na brzmienie przepisu ust. 5 art. 84 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, który stanowi, że przepisów ust. 2-4 i 8 nie stosuje się, jeżeli przepisy szczególne określające zasady przyznawania i wypłacania świadczeń stanowią inaczej. Według skarżącego przepisy art. 66 ustawy zasiłkowej określają zasady odbierania nienależnych zasiłków (a nie "przyznawania" i "wypłacania"). Wobec tego nie jest to regulacja

szczególna w rozumieniu art. 84 ust. 5 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych i kwestia zwrotu nienależnego zasiłku chorobowego powinna być rozpatrywana również na podstawie przesłanek określonych w art. 84 ust. 1 i ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stanowisko interpretacyjne przedstawione w skardze kasacyjnej opiera się na językowej analizie wyłącznie dwóch przepisów. Mianowicie uregulowanie z art. 84 ust. 5 ustawy systemowej zestawia się porównawczo z art. 66 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa aby stwierdzić, że z pierwszego z tych przepisów wynika niestosowanie określonych uregulowań ustawy systemowej, „jeżeli przepisy szczególne określające zasady przyznawania i wypłacania świadczeń stanowią inaczej”, natomiast przepis porównywany – jak to sformułował skarżący – określa zasady odbierania nienależnych świadczeń.

Porównanie tak ujętych tekstów obu przepisów prowadzi zatem – według skarżącego - nieuchronnie do odrębności ich zakresów.

Przedstawiona w skardze argumentacja jest chybiona nawet na gruncie zastosowanej przez skarżącego metody logiczno-językowej. W art. 84 ust. 5 ustawy systemowej sformułowana została typowa reguła kolizyjna stanowiąca o tym, że część regulacji art. 84 tej ustawy (przepisy ust. 2 – 4 i 8) stosuje się o ile przepisy szczególne nie stanowią inaczej. Stosownie do brzmienia analizowanego tekstu wskazane przepisy szczególne zostały dodatkowo oznaczone jako „określające zasady przyznawania i wypłacania świadczeń”. W odniesieniu do przepisów porównywanych w rozpoznawanej sprawie takimi przepisami szczególnymi, o których jest mowa w art. 84 ust. 5 ustawy systemowej są między innymi przepisy ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, ustawy określającej „Zasady przyznawania i wypłacania świadczeń” – świadczeń pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Natomiast dalsze brzmienie reguły kolizyjnej z art. 84 ust. 5 ustawy systemowej („jeżeli stanowi inaczej”) może odnosić się do tych tylko

przepisów ustawy określającej zasady przyznawania i wypłacania świadczeń w razie choroby i macierzyństwa które „stanowią inaczej” w stosunku do wskazanych w regule kolizyjnej „przepisów ust. 2 – 4 i 8.

Powyższy sens uregulowań zawartych w art. 84 ust. 2 4 oraz 8 w związku z ust. 5 tego przepisu jest jeszcze łatwiej uchwytne w analizie systemowej tej regulacji i regulacji z art. 66 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.

W tej ustawie drugiej, która ponadto jest ustawą późniejszą w stosunku do ustawy systemowej, znajdują się uregulowania odmienne w materii dotyczącej zdefiniowania świadczenia, które zostało pobrane niezależnie i warunków jego „odzyskania”

Jest to więc stanowienie inaczej w ustawie szczególnej w rozumieniu ustawy systemowej i zgodnie z jej postanowieniem kolizyjnym z art. 84 ust. 5 dającym pierwszeństwo regulacji szczególnej.

Z powyższych przyczyn uznając, że postawiony w skardze kasacyjnej zarzut jest bezzasadny Sąd Najwyższy orzekł zgodnie z art. 398¹⁴ k.p.c.